

BYDLENÍ, ZAHRADA 26. 05. 2017

Vzácná oskeruše patří ke starým odrůdám a dává velmi chutné plody

Největší oskeruše na Moravě i v celé České republice je Adamcova oskeruše, která se nachází pod kopcem Žerotín u Strážnice. Obvod kmene má zhruba 4,6...

Pokud nevíte, co přesně si máte pod pojmem oskeruše představit, nejste sami. Tento strom patří mezi staré odrůdy a u nás se pěstuje hlavně na jižní Moravě. To, že upadl v zapomnění, je celkem škoda. Plody oskeruše jsou totiž lahodné a mají široké využití. Navíc jsou zdravé. Stromy oskeruše se dožívají vysokého věku, a dokonce i tehdy nesou velké množství ovoce. Pojdte se tedy blíže seznámit s oskeruší nebo též oskoruší, která má dokonce své slavnosti i muzeum.

Jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) je opadavý, listnatý strom. Bez nadsázky se o něm dá říct, že je to pořádný velikán. Jako solitér ve volné krajině dorůstá totiž výšky až **patnácti metrů**, v lese pak bez problémů doroste až třiceti metrů. Vyskytuje se zejména na území jižní Evropy, tedy hlavně na Balkáně, v Itálii a ve Španělsku. Roste také ve Francii a Německu a lze ho najít i v několika lokalitách severní Afriky a Turecka. V České republice je vzácný. **Oskeruše** se vyskytuje hlavně na **jihovýchodě Moravy, na Slovácku**. Tam je rozšířena od **Vizovické vrchoviny až po Pálavské vrchy**. Oskeruše lze najít i v Českém středohoří.

Oskeruše dnes patří mezi **ohrožené dřeviny**. Na celém území naší republiky není ani tisícovka vzrostlých stromů. Oskeruše se dožívají vysokého věku. V jižní Evropě je to zhruba 600 let, v našich podmínkách je to o něco méně. Uvádí se rozpětí mezi 300 a 500 lety. Oskeruše je také velmi odolná

vůči smogu a exhalacím. Mimořádné je i **dřevo oskeruše**. Patří k nejtěžším dřevům v Evropě, má krásnou kresbu. Využívá se zejména v [truhlářství a řezbářství](#), dříve se využívalo i k výrobě hudebních nástrojů anebo vinných lisů, snad v souvislosti s výskytem stromů v blízkosti vinic.

Oskeruše: několik tuzemských zajímavostí

Největší oskeruše na Moravě i v celé České republice je **Adamcova oskeruše**, která se nachází pod kopcem Žerotín u Strážnice. Obvod kmene má zhruba 4,6 metru, šířku koruny 18 metrů a díky těmto parametrům se považuje za největší oskeruši i v celé střední Evropě. Stáří oskeruše se odhaduje zhruba na 400-500 let. V Tvarožné Lhotě na Hodonínsku se každoročně konají **Slavnosti oskeruší** a nachází se zde také **Muzeum oskeruše**. Patří k němu i naučná **Oskerušová stezka**, na jejíž trase je i Adamcova oskeruše.

Pěstování oskeruší

V poslední době sice vzrůstá zájem o **pěstování oskeruší**, ale plodného věku, tedy deseti až dvaceti let, se dožívá jen desetina stromů. Z nich se stovky dožije ještě mnohem méně. Podobná situace je i jinde v Evropě. Jen velmi obtížně byste hledali souvislý porost oskeruší, jen ojediněle lze najít pouze malou skupinku stromů. Je to velká škoda. Proto bude jen dobře, pokud se najde více zájemců o pěstování oskeruší. **Co oskeruše potřebují a jak je správně pěstovat?**

Vhodné stanoviště pro oskeruši

Oskeruše potřebuje sušší, ale výživnou půdu. Strom má hluboko uložený kořenový systém, už během prvního roku je schopen vrůst do země až do hloubky 50 centimetrů. Pokud tedy pěstujeme stromy pro přesazení, je vhodné je izolovat zhruba v hloubce 30 centimetrů například dřevěnou deskou. Místo pro trvalé vysazení by mělo být dostatečně prostorné, nezastíněné a nepodmáčené.

Sázení oskeruše

Oskeruše je možné [sázet i ze semen](#). Zkušenější pěstitelé nicméně doporučují **sázet předpěstované sazenice** o výšce minimálně 1,5-2 metry. Tyto sazenice je možné zasadit i do volné přírody. Pokud budeme sázet více, než jeden strom, pak se používá spon 10 x 10 metrů. Zasazujeme je do vlhké půdy, ideálně na podzim po opadu listů, v období od konce září do listopadu. Oskeruše můžeme nicméně sázet i zjara, od března do dubna. Na dno jámy, která je větší, než kořenový systém sazenice, dáme asi 10 centimetrů směsi, kterou si v poměru 1:1 vytvoříme z písku a zahradního substrátu. **Sazenici oskeruše** přivrhneme, zeminu opatrně přišlápneme ke kořenům. Při jarní výsadbě musíme během první sezóny stromek několikrát zalít vodou.

Ochrana oskeruší

Oskeruše zvěři velice chutnají. V prvních letech zničí zvěř až 80% výsadby. Ohroženy jsou zejména volně rostoucí stromy. Kromě toho, že je ožírají různé druhy zvěře a například srnci si o ně rádi vytloukají paroží, jsou oskeruše také oblíbeným místem, kde zanechávají své pachové stopy zvířata včetně psů.

- **fólie a kůly**

Ochranou je minimálně jeden podpěrný kůl s průměrem aspoň 5 centimetrů a obal stromku z tuhé

fólie s UV filtrem či třeba speciálním lesnickým tubusem zelené barvy. Tubus připevníme drátem aspoň na dvou místech k podpůrnému kůlu. Jinou verzí ochrany jsou tři kůly, které zarazíme okolo sazenice ve vzdálenosti nejméně 20 centimetrů od kmínku a omotáme je takzvaným **králíkářským pletivem**. To přidrátukujeme.

- **desky**

Abychom odradili zvěř od toho, aby si o takovouto konstrukci vytloukala paroží, můžeme do vzdálenosti asi osmi centimetrů od stromu zarazit naproti sobě dvě ploché desky a svážeme je drátem nebo spojíme v horní části přitlučenou příčkou. Doporučuje se pro větší stabilitu tuto ochranu částečně zasypat do jámy společně se stromkem. Výška ochrany se liší podle toho, proti jaké zvěři potřebujeme oskeruši chránit. Každopádně by měla být vysoká aspoň 60 centimetrů od země, tak budou chráněny proti myším a zajícům. Ve výšce nad jeden metr pak chrání proti srnám a ve výšce 1,5 metru i proti daňkům a jelenům.

- **nátěr**

Další možností ochrany, kterou můžeme použít i s oplocením, je **nátěr kmene oskeruše**. Používá se k němu například látka s názvem Aversol, která **hořce chutná** a je dráždivá. Pro starší stromky můžeme použít i více agresivní nátěr na přírodní bázi. Jeho název je Morsuvin. Na ochranné kůly se nanáší i kontaktní zapáchající látka Lavanol.

Řez po výsadbě a založení korunky oskeruše

V prvních letech po výsadbě můžeme rozhodnout o tom, zda chceme pěstovat polokmen nebo vysokokmen, sestřiháním postranních větví. Pokud jsou větve zdravé a dorostou zhruba čtyř metrů, můžeme později provést prvotní **tvarování koruny** výběrem nebo zkrácením kosterních větví. Poté už provádíme jen občasné průklesty.

Sklizení oskeruší

První plody dozrávají zhruba po osmi a více letech. Vzrostlý strom (i hodně starý) dává až **několik set kilogramů ovoce**. Zhruba jednou za tři roky oskeruše nerodí, podobně, jako některé starší odrůdy jabloní. Tvar plodů je různý, hruškovitý, vejčitý i kulovitý. Barvu mají žlutozelenou až hnědozelenou. V našich podmínkách plody dorůstají velikosti zhruba 2,5 až 3 centimetry s váhou mezi 6 až 15 gramy. Jsou šťavnaté a aromatické. Pro přímou konzumaci je nejlepší nechat je uležet, dokud nezhnědnou.

Využití plodů oskeruše

Plody oskeruší se sklízí od poloviny září do listopadu. V kuchyni je možné využít je například pro výrobu **kompotů**, **marmelád** nebo je **usušit**. Z usušených plodů se mele prášek, který je chuťově podobný skořici. Z oskeruší se vyrábí i oblíbená pálenka **oskerušovice**. Plody s obsahem minerálů, vitamínů, pektinu, tříslovin a dalších zdravých prospěšných látek se používají například při [střevních problémech](#) (sušené proti průjmům, čerstvé oskeruše mají naopak projímavé účinky), jako podpůrná léčba při revmatických problémech a horečce.